

SÁMEDIGGI

Sametingets strategiplan for
samiskspråklig læremiddelutvikling
2025-2028 - revidering

Innholdsfortegnelse

Læremiddelstatus 2025	4
Årlige økonomiske tildelinger	4
Status og behov	5
Læremiddelforvaltning	8
Læremiddelproduksjon - vurderinger og strategier	8
Oversetting av læremidler til samisk	9
Kvalitative gode læremidler	9
Sør- og lulesamiskspråklige læremidler	9
Heldekkende eller temabaserte læremidler	10
Digital og/eller trykket	10
Offentlig anskaffelse	11
Formidling	11
Politisk og faglig samarbeid og dialog	12
Nordisk samarbeid	12
Prioriteringer 2025-2028	13

Innledning

Alle samiske elever i Norge har rett til opplæring i samisk uavhengig av bosted (opplæringsloven kap. § 3-2, første ledd og § 6-2, første ledd), og opplæring på samisk i grunnskolealder i forvaltningsområdet for samisk språk, samt rett til opplæring på samisk i alle fag (opplæringsloven § 3-2, andre ledd). Elever utenfor forvaltningsområdet for samisk språk har rett til opplæring på samisk når minst ti elever ønsker det og så lenge det er minst seks elever i gruppen (opplæringsloven § 3-2, fjerde ledd).

Norges Grunnlov fastsetter at staten skal legge forholdene til rette for at samene kan sikre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv. Etter forskrift til Opplæringsloven § 17-1 (2010) har elever rett til læremiddel på bokmål eller nynorsk. Samiske elever har i dag ikke en tilsvarende lovfestet rett til samiskspråklige læremidler. Ettersom opplæringsloven gir samiske elever rett til opplæring i og på samisk, legger Sametinget til grunn at loven implisitt gir elevene rett til samiskspråklige læremidler.

Norge har to læreplanverk, det samiske - *Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 samisk* og det nasjonale - *Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020*. Det samiske læreplanverket har egne samiske parallelle likeverdige læreplaner i de fleste fagene, med unntak blant annet for fagene; matematikk, engelsk og KRLE. Sametinget utvikler og fastsetter læreplaner for; samiskfagene og de særskilte samiske fagene for videregående opplæring. I tillegg til dette fastsetter Sametinget samisk innhold i de nasjonale læreplanene. Departementet fastsetter, i samråd med Sametinget, det samiske innholdet i de samiske læreplanene.

Sametingets mål for opplæring er at samer skal ha kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å utvikle samiske samfunn. Dette betyr at den samiske befolkningen har reell rett til opplæring i og på samisk. Samiske læremidler er viktige for å oppfylle elevenes rett til opplæring i og på samisk. Dette kommer blant annet fram i evalueringen av Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2006 samisk (LK06S).

Videre er Sametingets mål for læremiddelutviklingen at samiske elever og elever som har samisk opplæring har tilgang til samiske læremidler på alle tre samiske språk i alle fag som følger Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 – samisk (LK20S).

Sametingets oppgave er å sørge for en helhetlig og effektiv forvaltning. Sametinget fastsetter mål, strategier og tiltak for virkemidler til læremiddelutvikling gjennom planverk og budsjettprosesser. Sametinget finansierer læremiddelproduksjonen.

Det er behov for tilsyn og sikring av læremiddelforvaltningen, vi må sikre gode økonomiske rammevilkår for læremiddelutvikling, tilstrekkelige menneskelige ressurser og læremiddelprodusenter som opprettholder en god utvikling og produserer læremidler med høy kvalitet og effektiv produksjonstid. Sametinget arbeider også for god formidling av læremidler.

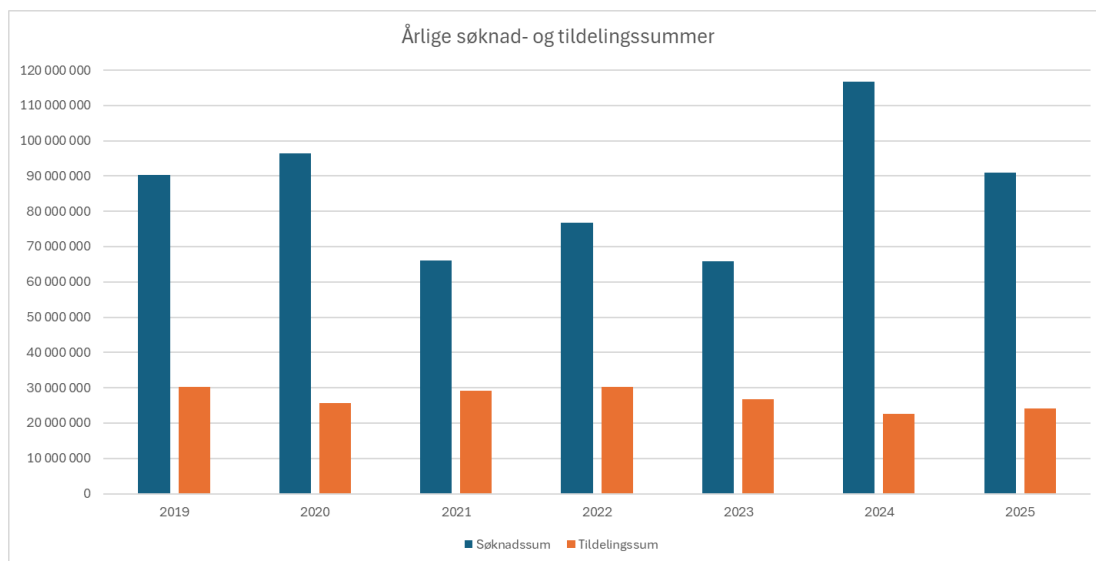
I denne strategiplanen presenterer Sametinget de reviderte strategiene for hvilke tiltak vi vil satse på for å sikre og utvikle samiskspråklig læremiddelproduksjon for perioden 2025-2028.

1 Læremiddelstatus 2025

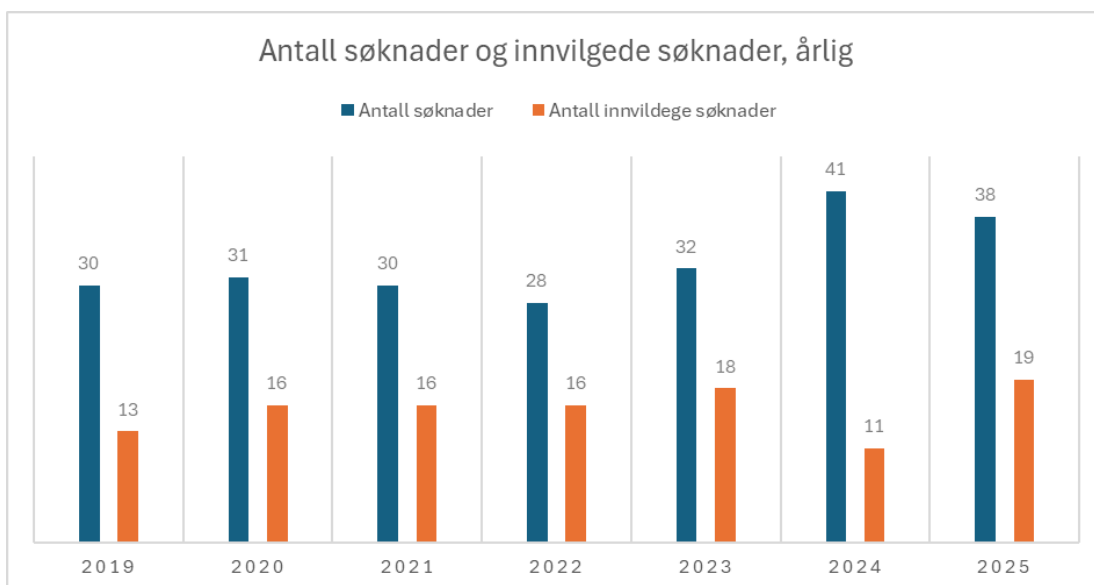
1.1 Årlige økonomiske tildelinger

Kunnskapsdepartementet gir årlige tildelinger til Sametingets arbeid med utdanningsformål, inkludert utvikling og produksjon av læremidler på samiske språk. De siste års tildeling er økt noe på grunn av arbeid med fagfornyelsen.

Budsjett for læremiddel	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Utvikling av læremidler							
Sametingets budsjett							
søkerbasert	19 440 000	17 590 000	27 660 000	24 660 000	15 660 000	18 460 000	18 460 000
Sametingets budsjett							
rammeavtaler	2 500 000	3 000 000	6 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000
Andre tiltak							
Ovttas/Aktan/Aktesne	750 000	755 000	790 000	809 000	837 000	891 000	923 000
Stimuleringstiltak	100 000	100 000	300 000	300 000	300 000	0	0
Evalueringslæremiddelordning		500 000					
Grenseoverskridende samisk opplæring, læremidler - prosjekt	0	0	500 000	500 000	500 000	0	0
Stillingsressurs, 1 fast og 1 årsvikariat				1 800 000			
Sum til fordeling	22 790 000	21 945 000	35 250 000	37 069 000	26 297 000	28 351 000	28 383 000

Av figuren ser vi at søknadssommene varierer, med et betydelig hopp i 2024, mens tildelingssommene har ligget stabilt gjennom hele perioden, på mellom 20 og 30 mill. kroner

Siden 2019 har antall søknader ligget stabilt på ca. 30 søknader, med en økning i 2024 og 2025 til ca. 40 søknader. Antall innvilgede søknader per år har vært relativt stabilt siden 2019, men viste en nedgang i 2024. I 2025 har nivået igjen økt og er tilbake på samme nivå som tidligere år.

1.2 Status og behov

Sametinget tildeler årlig tilskudd til utvikling av ordinære og særskilt tilrettelagte læremidler for grunnopplæring, både på nord-, lule- og sørsamisk og har siden 2020 i tillegg inngått to rammeavtaler for læremiddelutvikling. I 2025 er det utlyst tre nye konkurranser for offentlig anskaffelse av læremidler. Sametingets læremiddeloversikter (vedlegg 1 og 2) viser både pågående og ferdigstilte læremiddelprosjekter tilpasset LK20S fra 2022 til 2025.

Sametinget har gjennomført to rammeavtaler som gjelder digitale læremidler i nordsamisk førstespråk 1.-10. trinn, og lulesamisk førstespråk 1.-10. trinn. Innenfor rammeavtalene foretar Sametinget årlige bestillinger fra leverandørene. Alle bestillingene er fullført i samsvar med vilkårene og betingelsene. Ved utgangen av 2025 kunngjorde Sametinget tre offentlige anbudskonkurranser om rammeavtaler for levering av trykte læremidler på nord-, lule- og sørsamisk for 1.–7. årstrinn. Tilbudsprosessen for disse rammeavtalene pågår.

Det er årlig blitt igangsatt læremidler i tråd med Sametingets prioriteringer. Det har forekommet noe forskyvning av de årlige prioriteringer, som følge av manglende søknader eller manglende tilskuddsmidler. Det bekymrer Sametinget at vi ikke de senere årene har mottatt søknader under alle lulesamiske prioriteringer. Sametingets tilskuddsmottakere hadde tidligere frist på 3,5 år til å ferdigstille læremiddelprosjekter. Ferdigstillelsesfristen ble i 2020 redusert til 3 år. Dette ble gjort som et ledd i å effektivisere læremiddelutviklingen. Vi ser det har hatt positiv effekt på utestående midler (tilskudd som ikke er utbetalt), som i år kun var på 36 millioner kr i motsetning til eksempelvis 2022 da summen utgjorde 65 millioner kr.

Fra oktober 2022 til oktober 2024, er det registret 53 læremiddelutgivelser. For november 2025 til desember 2025 er det ferdigstilt til sammen 44 læremidler. Samlet sett er det fra 2022 til og med 2025 publisert totalt 97 læremidler. Av de utgitte læremidlene er 51 av utgivelsene digitale komponenter. Sametinget er fornøyd med at det har vært en økning på omfang av digitale læremidler med høy kvalitet i sammenheng med at Sametinget siden 2019 har prioritert digitale læremidler høyt. Digitalisering er sentral i fagfornyelsen og generelt i samfunnsutviklingen og Sametinget, jf politiske mål i tidligere handlingsplaner, har fulgt dette opp med tydelige prioriteringer på utvikling av samiske digitale læremidler av høy kvalitet.

Vi har hatt som målsetning at det må utvikles minimum ett læremiddel for hvert fag og årstrinn i hele grunnskoleløpet. Ved behov har vi også prioritert å utvikle supplerende læremidler til disse.

Sametinget har sikret utvikling av læremidler etter LK20S for *språkfagene* i nordsamisk som førstespråk og andrespråk. I sørsamisk mangler kun igangsettelse av læremiddelutvikling i samisk andrespråk, samisk 2 for videregående opplæring. I lulesamisk språk er behovene derimot noe større, der mangler det læremidler i førstespråk for videregåendeopplæring. I andrespråk mangler heldekkende læremidler utviklet etter LK20S for samisk 2, for 1.-4. trinn (trykte bøker). I samisk 3 mangler læremidler for 1.-7. trinn tilpasset for nivå 1-3 og i samisk 4 på alle trinn i videregående opplæring. Deler av de ovenfor nevnte læremiddelprosjektene er utgitt og tatt i bruk, mens enkelte av de er pågående prosjekter og forventes å bli utgitt innen 3 år.

I de andre fagene - utenom samisk - er situasjonen som følger:

På nordsamisk er det utgitt eller igangsatt flest læremiddelprosjekter som er i tråd med LK20S. Der finnes trykte bøker i matematikk 1.-7. trinn, læremidler i samfunnsfag 1.-7. trinn, naturfag 5.-7. trinn, kroppsøving 1.-10. trinn, musikk 1.-4. trinn, mat og helse 5.-7. trinn, programmering og koding 1.-10. trinn, horn-, bein- og metallduodji (8. trinn-vgo) reindrift-programfag (vgo), duodji 8.-10. trinn og syv temabaserte læremidler i duodji på videregående nivå. Det er påbegynte prosjekter innen fagene: samisk historie og samfunn (vgo), samisk musikk og scene (vgo).

I sørsamisk finnes det utgitte/pågående prosjekter i faget samfunnsfag 1.-10.trinn, samisk historie og samfunn, programmering og koding 1.-10.trinn og for duodji på videregående nivå er det utgitt seks temabaserte læremidler.

Hva gjelder lulesamiske læremidler er det utgitt fem temabaserte læremidler i duodji for videregående opplæring og en temabasert bok i duodji 1.-7. trinn, programmering og koding 1.-10. trinn, i faget samfunnsfag fins det læremidler fra 1.-10. trinn og et pågående prosjekt i samisk historie og samfunn.

Om vi tar med læremidler utviklet i tråd med LK06S i oversikten over tilgjengelige læremidler, blir dekningsgraden betraktelig bedre. Det finnes utgitte læremidler etter LK06S, både på nord-, lule- og sørsamiske språk i fagene; samisk som første- og andrespråk, naturfag, samfunnsfag, historie, duodji og matematikk. Mange av disse læremidlene er fortsatt relevante til bruk i opplæringen og mange lærere oppgir at læremidlene fremdeles er i bruk, men at de gjerne skulle ønsket av disse hadde vært oppdatert i tråd med LK20S.

Sametinget er fornøyd med at vi de senere årene har finansiert utgivelse av læremidler på nord-, lule- og sørsamisk, i de tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling. Vi har gitt tilskudd til læremidler innen urfolkskunnskap (tradisjonell kunnskap) og programmering og koding på de tre samiske språkene.

Vi har i den siste planperioden avsluttet enkelte prosjekt på sør- og lulesamisk på grunn av manglende fremgang. Dette var prosjekter som var over 10 år gamle. Det er som oftest mangel på ressurspersoner som har forårsaket forsinkelser og det har vist seg å være vanskelig å få tak i ressurspersoner med nødvendig fagkompetanse. Det er ofte lærere i faste stillinger på grunn- og videregående skole som er involvert i prosjektene. Sametinget erfarer at prosjekter der forfattere jobber med manusutviklingen i frtiden, er de prosjektene som oftest blir forsinket og til slutt må avsluttes.

I tabellen under har vi listet opp de fagene hvor det fremdeles mangler samiskspråklige læremidler som er utviklet i tråd med LK20S. For fagområdene der det er igangsatt prosjekter, er dette ikke lenger ført opp som et behov i tabellen nedenfor:

Fag:	Nordsamisk:	Lulesamisk:	Sørsamisk:
Samisk som førstespråk	Mangler trykte bøker 1.-7. +10. trinn	Mangler trykte bøker i grunnskolenivå Vg1-vg3	Mangler trykte bøker 1.-7. trinn
Samisk som andrespråk			
Samisk 2		1.-4. trinn trykte bøker (heldekkende)	
Samisk 3		1.-7. trinn - Nivå 1-3	

Samisk 4		Vg1-vg3	
Samisk fordypning		8.-10. trinn	8.-10. trinn
Samisk for elever med tegnspråk	5-13.trinn	1-13.trinn	1-13.trinn
Norsk for elever med samisk som førstespråk	1.-13. trinn	1.-13. trinn	1.-13. trinn
Engelsk for elever med samisk som førstespråk	1.-13. trinn	1.-13. trinn	1.-13. trinn
Matematikk	1.-10. trinn Vg1 -Vg3	1.-10. trinn Vg1 -Vg3	1.-10. trinn Vg1 -Vg3
KRLE	1.-13. trinn	1.-13. trinn	1.-13. trinn
Naturfag	1.-4.trinn, 8.-10.trinn, Vg1-Vg3	1.-10. trinn, Vg1-Vg3	1.-10. trinn, Vg1-Vg3
Samfunnsfag	5.-10. trinn trykte bøker	5.- 10. trinn trykte bøker	5.- 10. trinn trykte bøker
Historie	8.-10. trinn	8.-10. trinn	8.-10.trinn, Vg2-Vg3
Geografi	8.-10. trinn, Vg1	8.-10. trinn, Vg1	8,-10. trinn, Vg1
Kroppsøving	vg1-vg3	1.-10. trinn, vg1-vg3	1.-10. trinn, vg1-vg3
Religion og etikk samisk	Mangler	Mangler	Mangler
Duodji	1.-7. trinn (utviklet etter LK06S)	1.-7. trinn (utviklet etter LK06S) 8.-10. trinn	1-10. trinn
Duodji vg2	Mangler heldekkende	Mangler heldekkende	Mangler heldekkende
Musikk	5.- 10. trinn	1.-10. trinn	1.-10. trinn
Mat og helse	1.-4. trinn, 8.-10. trinn	1.-10.trinn	1.- 10. trinn
Samisk historie og samfunn vgo			
Reindrift-programfag, vg2		Mangler	Mangler
Samisk musikk og scene valgfritt programfag, vg2		Mangler	Mangler
Samisk visuell kultur, valgfritt programfag, vg2	Mangler	Mangler	Mangler

Sametingsrådet har fastsatt læreplanen Samisk parallell likeverdig læreplan i matematikk for 1.-10. trinn 10. oktober 2025, og den vil være gjeldende fra 1. august 2026. Læreplangruppa som har utarbeidet planen har brukt den nasjonale læreplanen i matematikk som grunnlag for arbeidet med den samiske læreplanen i matematikk. De har konkretisert samisk innhold i alle deler i den samiske læreplanen, blant annet tilføyd familierelasjoner, fellesskap/ovttastallan, birgejupmi, samisk tellemåte og samiske måleenheter, beregning/meroštallan og at læreplanen gir rom for lokal tilpassing. Læreplanen legger også til rette for utvikling av kompetanse som forbereder elevene på videre utdanning og/eller samfunnsliv. Samisk innhold er også godt forankret i samiske verdier, språk, kultur og samfunnsliv.

Samisk læreplan og samiske læremidler i matematikk forventes å medføre at flere samiske elever får matematikkundervisning på samisk, og at det samiske matematikkspråket får gode muligheter for å utvikles.

Av særskilt tilrettelagte læremidler er det utviklet eller igangsatt utvikling av ressurser for barnehagebarn og læremidler for elever til og med mellomtrinnene. Dette fortrinnsvis i temaet språkinnlæring og -utvikling på alle tre samiske språk, og tegn til tale.

Det foreligger et stort udekket behov for særskilt tilrettelagte læremidler for elever fra ungdomstrinnet til videregående opplæring.

Det har vært en stor utfordring at Sametinget har fått svært få søknader til utvikling av læremidler for elever med behov for særskilt tilrettelegging. I 2024 ble situasjonen snudd til det bedre da vi mottok 11 søknader innenfor særskilt tilrettelagte prioriteringer, som utgjorde en søknadssum på 31,1 mill. kr. I 2025 fortsatte denne utviklingen, med tilsvarende 11 søknader og en samlet søknadssum på 17,3 mill. kroner.

Dette syns vi er en positiv utvikling, men utfordringen er at Sametinget har begrensede midler og i 2025 kunne vi støtte fem av de 11 prosjektene med totalt 3,6 mill. kroner, noe som innebærer en økning i antall støttede prosjekter sammenlignet med året før. Selv om det kom mange gode søknader vi gjerne skulle ha støttet så hadde vi allikevel ikke anledning til å gi større del av den totale potten til flere av prosjektene under dette området.

Sametingsrådet har i 2024 for første gang i historien gitt tilskudd til læremiddel for samisk som førstespråk 1.-4. trinn, til elever med tegnspråk. Læremiddelet forventes å utvikles etter den nye læreplanen for faget. Sametinget synes det er svært gledelig at det med dette legges til rette for at denne gruppen elever får opplæring i samisk, sammen med opplæring i tegnspråk og norsk. Læreplan i samisk for elever med tegnspråk er ennå ikke vedtatt av departementet, men forventes at det vil foreligge innen kort tid. Sametinget vil fortsette å prioritere læremidler i tegnspråk.

2 Læremiddelforvaltning

I læreplanverkets overordnede del (Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen) fremgår det at den samiske skolen skal legge til rette for at elevene får opplæring med basis i samiske verdier og samisk språk, kultur og samfunnsliv. I samisk skole er det viktig å ha et allsamisk perspektiv og et urfolksperspektiv, og å legge vekt på materiell og immateriell kulturarv som tradisjonell kunnskap, duodji/duodje/duedtie samt slekts- og familierelasjoner.

Sametinget vektlegger at samiskspråklige læremidler skal reflektere et allsamisk perspektiv, der det samiske folk forstås som en enhet på tvers av nasjonale grenser. Med *allsamisk perspektiv* mener Sametinget at opplæringen må ta utgangspunkt i at samer er et folk som bor i fire land, det samiske språket og -historien, de samiske verdiene og -samfunnene i Norge er en del av en helhet som inkluderer hele Sápmi.

2.1 Læremiddelproduksjon - vurderinger og strategier

Statsbudsjettet for 2025 har samme avsetning til samiskspråklige læremidler som 2024, på 6 mill. kr. Med bakgrunn i begrensede overføringer i forhold til behovene, vil Sametinget fortsette med å i hovedsak prioritere læremidler til fagene Sametinget har myndighet til å fastsette læreplaner for. Det vil si samiskfagene og de særskilte samiske fagene i videregående opplæring. Dette vedtok Sametinget for første gang i sak 55/22 *Handlingsplan for læremiddelutvikling 2020 – 2024 – revidert*.

Sametingsrådet har i 2024 gjennomført spørreundersøkelse der vi ba lærere om innspill i forhold til læremiddeldekningen. Målet var å innhente informasjon om hva som fungerer godt i dagens læremiddeleltilbud, og hvilke områder som trenger forbedring. Spørreundersøkelsen ble sendt til 58 skoler, hvorav 28 lærere, 6 skoleledere sendte innspill til Sametinget. Innspillene viser at læremidler i samfunnsfag, historie og naturfag er utdaterte og bør fornyes i forhold til LK20S. Det har videre fremkommet behov for å utgi trykte lærebøker i samfunnsfag for småskoletrinnet og samisk som førstespråk, noe Sametinget vil følge opp i denne planen.

I handlingsplan for læremiddelutvikling 2020 – 2024, hadde Sametinget ambisjoner om å opprette koordinatorstilling innenfor læremiddelutvikling i lule- og sørsamisk området. Dette er ikke blitt fulgt

opp i form av å etablere en egen stilling til læremiddelforvaltning. Det er imidlertid nødvendig å effektivisere læremiddelutvikling i disse områdene, noe som krever at Sametinget ser på nye mulige strukturer i forvaltningen av læremiddelutviklingen.

For øvrig har Sametinget har fulgt opp tilnærmet alle tiltakene i handlingsplanen. Når det gjelder tiltakene tidligere handlingsplaner for læremiddelutvikling, om å bidra til å gjøre delingsverktøyet i læremiddelportalen mer brukervennlig, har Sametinget økt direkte tilskuddet til Ovtta|Aktan|Aktesne kr 250 000 fra 2019, noe brukes til arbeidet med å forbedre portalens delingsplattform. Tilskudd til læremiddelportalen for å publisere lærernes egenproduserte læremidler, har Sametinget ikke hatt kapasitet til, som følge av begrensede økonomiske rammeoverføringer.

2.2 Oversetting av læremidler til samisk

Oversetting av eksisterende læremidler vil i utgangspunktet bety rask realisering av læremidler. Noe som er positivt og er et mål i seg selv. Utfordringen med dette er imidlertid at innholdet i disse læremidlene ikke nødvendigvis tar utgangspunkt i samisk kultur og samfunnsliv. Vurderingen om eksisterende læremiddel kan oversettes og/eller tilpasses eller om nyutvikling er mest formålstjenlig, foretas og bestemmes ofte av søker, som står for prosjektets gjennomføring. Dette fordi valget til enhver tid avhenger i læremiddelprodusentenes kapasitet, ressurstilgang i forhold til forfattere/oversettere og hvilket fagområde læremiddelet skal dekke.

Strategier:

- Sametinget er fortsatt åpen for å gi tilskudd til læremidler som oversettes til samisk, men krever at læremidlene tilpasses det samiske innholdet i samiske parallelle læreplaner

2.3 Kvalitative gode læremidler

Departementet har utarbeidet kvalitetskriterier for flere fag. Hensikten med kvalitetskriteriene er å gi ulike aktører i grunnopplæringa et grunnlag for å ta en helhetlig vurdering av læremidler. Valg og bruk av læremidler er avgjørende for at elevene skal få et godt læringsutbytte. Sametinget ser det som viktig å sikre at læremidlenes innhold har et kvalitativt godt nivå og er i tråd med Kunnskapsløftet 2020 – Samisk.

Strategier:

- Sametinget ser det som nødvendig å utvikle kvalitetskriterier for samiskspråklige læremidler

2.4 Sør- og lulesamiskspråklige læremidler

Sametinget har i forrige planperiode bestemt å vurdere tiltak ift. utvikling av læremidler i skolene i tilknytning til samiske ressurskoler generelt, og i forbindelse med dette arbeidet, vurdere en ordning for skolene lik den tidligere ordningen fra 2000 med nedsatt leseplikt for lærere.

Sametinget er opptatt av at skoler som profilerer seg som samiske ressurskoler, gis mulighet til kompetanseløft og tilgang til gode profesjonsfelleskap, samt mulighet til å utvikle læringsressurser i arbeidstiden.

Det er bekymringsfullt at særlig søknader til lulesamiske læremiddelprosjekter de siste årene har vært få. I oversikten over tilgjengelige læremidler fremkommer stor mangel på både lule- og sørsamiske læremidler. Dette blant annet fordi det er mer krevende å utvikle tekster på sør- og lulesamisk da det for disse de to språkene fremdeles gjenstår noen normeringsprosesser i form av å godkjenne termer innen ulike fagområder. Sametingsrådet har fulgt opp tiltaket i forrige handlingsplan om å øke satsene på forfatterhonorarer for lule- og sørsamiske læremiddelutviklere i 2023. I regelverket for 2026 er satsene økt ytterligere. Forøvrig har vi prioritert flere fagområder under sør- og lulesamisk, da det i disse to språkene mangler læremidler i større grad enn i nordsamisk.

Strategier:

- Sametinget vil fortsette med å ha et større antall prioriteringer av lule- og sørsamiske læremiddelprosjekt

2.5 Heldekkende eller temabaserte læremidler

Valget mellom heldekkende og temabasert læremiddel avhenger av konteksten og hva man ønsker å oppnå. Begge tilnærmingene har sine fordeler og kan være bedre egnet i ulike situasjoner.

Heldekkende læremiddel har flere fordeler. Det sikrer at alle kompetansemål og læringsmål i læreplanen blir dekket. Elevene får en strukturert og helhetlig gjennomgang av faget, noe som gir en systematisk progresjon.

Temabasert læremiddel gir på sin side mulighet for grundig utforskning av spesifikke emner eller temaer. Det kan tilpasses ulike læringssituasjoner og brukes som et supplement til eksisterende læremidler for å gå dypere inn i visse områder. I tillegg gir det læreren større fleksibilitet til å tilpasse undervisningen til elevenes interesser eller læringsbehov.

Temabaserte læremidler har kortere produksjonstid, noe som er positivt.

Strategier:

- Sametinget vil fortsette å prioritere heldekkende læremidler og vil samtidig på bakgrunn av den store læremiddelmangelen – og behovet for rask realisering av samiskspråklige læremidler, vil det samtidig være aktuelt å prioritere temabaserte læremidler

2.6 Digital og/eller trykt

Digitaliseringen i skolen har og vil fortsatt forandre seg mye og utvikle seg. Digitale læremidler motiverer og utvikler læring innenfor ulike fag og teknologi. Skolen må tilrettelegge for å bruke, forvalte og utvikle teknologiske hjelpemidler og løsninger.

På oppdrag av sametingsrådet gjennomførte Vista Analyse i 2022 en evaluering og utredning av Sametingets organisering av læremiddelutvikling. Blant annet la rapporten vekt på viktigheten av å satse mer på digitalisering og utvikling av moderne læremidler. Sametinget ble anbefalt å prioritere digitale løsninger som kan gjøre læremidlene mer tilgjengelige og brukervennlige.

Det er nødvendig at Sametinget fortsatt har fokus på digitalisering og digitale samiskspråklige læremidler, blant annet for å sikre at samiske elever gjennom samiskspråklige læremidler kan styrke sine digitale ferdigheter.

Selv om digitale ressurser er viktige, er det også en klar etterspørsel etter trykte læremidler. Trykte læremidler anses blant annet som viktige for elevenes konsentrasjonsevne. Sametinget erfarer at i møte med samiskspråklige lærere og skoleledere presiseres fortsatt behov for trykte læremidler. Dette har også kommet til uttrykk i svarene fra spørreundersøkelsen som Sametinget våren 2024 sendte til skolene.

I revidert nasjonalbudsjett for mai 2024 bevilget regjeringen 300 mill kr til innkjøp av trykte læremidler, begrunnet med at *"Regjeringen vil ha en bedre balanse mellom bok og skjerm i skolen, og foreslår for andre år på rad øremerkede tilskudd til trykte lærebøker."*

Sametinget ser, i likhet med Regjeringen, viktigheten av at det fremdeles produseres trykte bøker. Det er behov flere samiskspråklige trykte bøker og konkretiseringsmateriell som er i tråd med LK20S og som kan bidra til å styrke lese- og skriveferdigheter.

Sametinget vil også legge vekt på digitale læremidler som oppfyller lovkrav, pedagogisk kvalitet og som kan brukes i nettundervisning, men samtidig vil Sametinget legge økt vekt på en kombinasjon av digitale og trykte læremidler. Dette sikrer en balansert tilnærming som ivaretar ulike læringsbehov, samtidig som læremidlene oppfyller kravene til både moderne teknologi og tradisjonelle læringsformer

I tråd med Sametingets regelverk for læremiddelordningen skal tilskuddsmottaker sørge for drift og vedlikehold av digitale komponenter i minst fem år, det vil si at de skal være tilgjengelige i minst fem år. Dette betyr at forlagene i realiteten kan stenge læremiddelet for brukere når tidsperioden er over, noe som vil forverre læremiddeltilgangen til samiskspråklige digitale læremidler. Samiskspråklige læremidler bør ha en lengere levetid på nettet enn 5 år. Dette særlig med tanke på at samisk læremiddelproduksjon utvikler seg langsomt sammenlignet med norske læremidler. Dilemmaet er at

det er kostbart å holde digitale læremidler tilgjengelig og Sametingets læremiddelordning dekker kun utvikling av læremidler.

Strategier:

- Sametinget vil fortsatt prioritere digitale, trykte og kombinasjon av trykte og digitale læremidler
- Sametinget vil arbeide for å sikre rammebetingelser til forlagene slik at læremidler kan opprettholdes og oppdateres på nett utover 5 år

2.7 Offentlig anskaffelse

Intensjon med offentlig anskaffelse er få flere læremiddeleverandører, og at leverandørene kan planlegge produksjon i et lengre perspektiv, noe som vil føre til mer kontinuerlig og effektiv læremiddelproduksjon. Sametinget har hatt positive erfaringer med rammeavtalene for læremiddelutvikling. Produksjonsprosessene har vært effektive og produktene har blitt levert til avtalt tid. Sametinget opplever offentlig anskaffelse som en bra måte å produsere læremidler på.

Strategier:

- Sametinget vil fortsette finansiering av læremidler gjennom offentlig anskaffelse

2.8 Formidling

Informasjon om nye læremidler formidles gjennom læremiddelportalen Ovtta|Aktan|Aktesne. Læremidler formidles også på Sametingets læremiddelsentral via Sametinget bibliotek. Tilskudd til læremiddelprosjektene forutsetter også at tilskuddsmottaker skal markedsføre og distribuere utgitte læremidler.

Vista evalueringsrapporten (2020) viste at det er forbedringspotensial i tilgjengeliggjøring av samiskspråklige læremidler og at lærere opplever å ha dårlig oversikt over tilgjengelige læremidler. På bakgrunn av dette er Sametinget i ferd med å omorganisere læremiddelsentralen. Målet er å gjøre samiskspråklige læremidler mer synlige og tilgjengelige for alle brukere.

Sametingets læremiddelsentral er omorganisert og er nå en del av Sametingets bibliotek. Sentralen i Kautokeino på Diehtosiida er åpent i vanlig arbeidstid og har egenutlånstjeneste. Sametingets bibliotek har et formidlingsansvar i nord-, lule- og sørsamiske områder og læremidelformidling er også en del av dette.

Som tidligere nevnt har Sametinget, som et ledd i kunnskapsinnhenting til denne strategiplanen, gjennomført en spørreundersøkelse (våren 2024) rettet mot lærere og skoleledere. Innspillene viser at det faktisk fremdeles er mange lærere som ikke kjenner til de nyeste samiske læremidlene. Dette har alltid vært en utfordring og det bekymrer Sametinget at lærerne fremdeles ikke har oversikt over tilgjengelige samiskspråklige læremidler. Sametinget ser derfor nødvendigheten av å iverksette tiltak som bidrar til mer informasjon om samiske læremidler og at man sikrer at dette når frem til alle brukere.

Læremiddelportalen Ovtta|Aktan|Aktesne er blitt oppgradert og fornyet det siste året. Nettsiden er blitt mere oversiktlig og brukervennelig, noe som er positivt

Strategi:

- Sametinget vil arbeide for å styrke formidlingen av samiskspråklige læremidler
- Sametinget vil fortsette med omorganiseringen av læremiddelsentralen med mål om å bedre formidlingen av samiskspråklige læremidler

2.9 Politisk og faglig samarbeid og dialog

Sametinget ser det som er viktig å ha jevnlig samarbeid med læremiddelutviklere. Sametinget ser nytten av årlige prosjektmøter der vi drøfter statusen på prosjekter finansiert av Sametinget, samt har samarbeid om revideringer av læremiddeltilskuddets regelverk som sikrer kvaliteten til læremidlene.

Sametinget har etablert en praksis der vi har årlige webinar for læremiddelsøkere i forkant av søknadsfristen, der vi informerer om Sametingets tilskuddsordning og læremiddelforvaltning. Sametinget erfarer at seminarer på digitale flater har vært nyttig både for Sametinget og for læremiddelutviklere.

Sametingets kommunikasjon om læremiddelsituasjonen med myndighetene de senere årene har blant annet vært i forbindelse med konsultasjoner om opplæringsloven, der Sametinget krevde lovfesting av retten til samisk læremidler, på lik linje med nynorsk og bokmål. Dette fikk vi ikke gjennomslag for i konsultasjonene. I tillegg har vi i perioden fra forrige handlingsplan til nåværende strategiplan hatt samarbeid om i *Meld. St. 13 (2022–2023) Samisk språk, kultur og samfunnsliv– Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnsopplæring og høyere utdanning*. I den prosessen ble vi enig med Kunnskapsdepartementet om videre dialog om hvordan læremiddelsituasjonen kan forbedres.

I oppfølgingen av stortingsmeldingen nevnt ovenfor, har Sametinget fått gjennomslag for at departementet skal iverksette et utredningsarbeid om den samiskspråklige læremiddelsituasjonen. Sametinget ser det som viktig at de overordnede rammene for læremiddelutviklerne/forlagene får stor oppmerksomhet i denne utredningen. Sametinget har fått innspill fra Sálas om en rekke nødvendige rammevilkår som departementet bør inkludere i utredningen. De økonomiske rammevilkårene vil selvsagt være viktig å sette fokus på. Øvrige rammer, som blant annet å sammenligne samisk og norsk læremiddelutvikling, samt vurdere tiltak som legger til rette for at også små forlag har mulighet til å konkurrere med større forlag, vil også være nødvendig å inkludere i departementets utredning.

Strategier:

- Sametinget vil opprettholde samarbeidet med læremiddelutviklere og jevnlig følge opp prosjektene
- Sametinget vil inkludere læremiddelutviklere i relevante prosesser som kan få betydning for søknadsprosessene
- Sametinget vil holde årlige søkerwebinar for læremiddelutviklere
- Sametinget vil følge opp departementets utredningsarbeid om samisk læremiddelsituasjon og vil løfte behovet for økte rammeoverføringer som gir rom for forbedring av læremiddelsituasjonen

2.10 Nordisk samarbeid

Sametinget har over lang tid hatt samarbeid med sametingene på svensk og finsk side av Sápmi. I dette samarbeidet har det konkret oppstått ønske om å utvikle et felles samiskspråklig læremiddelprodukt i faget samisk historie, skrevet med grunnlag i et samisk perspektiv. Sametinget ser stor nytte av det samiske samarbeidet på tvers av landegrensene og vil vedlikeholde og videreutvikle dette samarbeidet.

Strategier:

- Sametinget vil arbeide for å ta initiativet til etablering av en samarbeidsgruppe på tvers av grensene i Sápmi, - med mål om å utvikle av læremiddel i felles samisk historie

3 Prioriteringer 2025-2028

Prioriteringene viser hvilke fagområder mangler læremidler utviklet i tråd med fagfornyelsen, og viser hvilke fag blir prioritert årlig. Det gjelder både ved utlysning av tilskuddsmidler til søkerbasert tilskuddsordning for læremiddelutvikling, og offentlig anskaffelser av læremidler.

Sametinget er åpen for utvikling av læremidler, på to eller flere språk parallelt. På den måten sikrer vi samtidig utgivelser på tre samiske språk samt ivaretagelse av det allsamiske perspektivet i læremiddelet. Ett slikt prosjekt må begrenses til å gjelde ett trinn eller ett tema, for å unngå at omfanget blir for stort.

Prosjekter utenfor de prioriterte fagområder blir vurdert ut ifra søkers begrunnede og dokumenterte behov. Det presiseres at selv om Sametinget har prioritert læremidler i ett fag for flere trinn/nivå, kan det fremmes søknad for deler av det prioriterte faget. Det er viktig at det gjøres en grundig vurdering av prosjektets omfang i forhold til prosjektets menneskelige ressurser, og hvor stort omfang som er praktisk gjennomførbar innenfor tidsrammen på inntil 3 år

Særskilte tilrettelagte digitale læremidler skal tilrettelegges utover allerede eksisterende krav om universell utforming.

I forbindelse med fornying av strategiplanen har vi foretatt en vurdering av hvilke fag vi vil prioritere i 2027 og 2028. Vi har for øvrig listet opp fagprioriteringer for 2025 og 2026. Prioriteringene er gjort ut fra læremiddelsituasjonen og hvilke fag det ennå mangler læremidler i. Departementets utredning om utvikling av læremidler er ennå ikke kommet i gang og har derfor ikke gitt noen resultater som har påvirket Sametingets fagprioriteringer.

Departementets utredning om læremiddelutviklingen vil ha betydning for prioriteringene videre, og erfaringer fra tidligere år viser at læremiddelsituasjonen avhenger mye av fremgangen av pågående prosjekter og resultatene fra disse.

Samisk parallell likeverdig læreplan i matematikk for 1.-10. trinn utløser behov for å utvikle læremidler i matematikk på samisk, som er i tråd med den nye læreplanen. Arbeidet med utvikling av læremidler bør igangsettes umiddelbart etter at læreplanen er gjeldende, slik læremidler i samisk matematikk blir tilgjengelig raskt. Vi har derfor prioritert matematikk i 2027.

2025

Læremidler på sørsamisk:

- Samisk som andrespråk, Samisk 2, vg1-vg3
- Samisk historie og samfunn, vgo
- Trykte bøker for faget samisk som førstespråk
- Trykte bøker for faget samfunnsfag, 1.-4. trinn

Læremidler på lulesamisk:

- Samisk som andrespråk, Samisk 2, 1.-4. trinn
- Samisk som andrespråk, Samisk 4, vg1-vg3
- Trykte bøker for faget samisk som førstespråk
- Trykte bøker for faget samfunnsfag, 1.-4. trinn
- Samisk historie og samfunn, vgo

Læremidler på nordsamisk:

- Samisk fordypning 8.-10. trinn
- Trykte bøker for faget samisk som førstespråk
- Trykte bøker for faget samfunnsfag, 1.-4. trinn

Læremidler i samisk for elever med tegnspråk

- Samisk som førstespråk 5.-7. trinn

Særskilt tilrettelagte læremidler på nord-, lule- og sørsamisk utover ordinær tilpasning

- Særskilt tilrettelagte læremidler på nord-, lule- og sørsamisk - Lettleste bøker for ulike nivå og fagområder, fra 8. trinn
- Særskilt tilrettelagte læremidler på nord-, lule- og sørsamisk - Konkretiseringsmaterieil

2026**Læremidler på sørsamisk:**

- Samisk fordypning 8.-10. trinn
- Samfunnsfag 8.-10. trinn
- Historie 8. -10. trinn

Læremidler på lulesamisk:

- Samisk som førstespråk, vg1-vg3
- Samisk som andrespråk, Samisk 3, 1.-7. trinn
- Samisk fordypning 8.-10. trinn
- Samfunnsfag 8.-10

Læremidler på nordsamisk:

- KRLE 5.-7. trinn
- Naturfag 1.-4. trinn
- Samfunnsfag 8.-10. trinn

Særskilt tilrettelagt læremidler

- Prioriteringen for særskilt tilrettelagte læremidler gjelder alle fag i hele grunnopplæringsløpet

2027**Læremidler på sørsamisk**

- Naturfag 1.-4. trinn
- KRLE 5.-7. trinn
- Samfunnsfag 5.-7. trinn, trykte bøker
- Matematikk, 1.-10. trinn

Læremidler på lulesamisk

- Samisk som andrespråk, Samisk 4, VG1-VG3
- Naturfag 1.-4. trinn
- KRLE 5.-7. Trinn
- Samfunnsfag 5.-7. trinn, trykte bøker
- Matematikk, 1.-10. trinn

Læremidler på nordsamisk

- Naturfag 5.-7. trinn
- KRLE 8.-10. Trinn
- Samfunnsfag 5.-7. trinn, trykte bøker
- Matematikk, 1.-10. trinn

Læremidler i samisk for elever med tegnspråk

- Samisk som førstespråk, 5.-7. Trinn

Særskilt tilrettelagte læremidler

- Prioriteringen for særskilt tilrettelagte læremidler gjelder alle fag i hele grunnopplæringsløpet

2028

Læremidler på sørsamisk

- Naturfag 5.-7. trinn
- Samfunnsfag 8.-10. trinn, trykte bøker
- KRLE, 8.-10. trinn
- Didaktikkbok for elever med samisk som andrespråk

Læremidler på lulesamisk

- Naturfag 5.-7. trinn
- Samfunnsfag 8.-10. trinn, trykte bøker
- KRLE, 8.-10. trinn
- Didaktikkbok for elever med samisk som andrespråk

Læremidler på nordsamisk

- Naturfag 8.-10. trinn

- Samfunnsfag 8.-10. trinn, trykte bøker

Læremidler i samisk for elever med tegnspråk

- Samisk som førstespråk, 8.-10. Trinn

Særskilt tilrettelagte læremidler

- Prioriteringen for særskilt tilrettelagte læremidler gjelder alle fag i hele grunnopplæringsløpet

Grunnlagsdokumenter

- Læreplanverket Kunnskapsløftet 2020 Samisk (fagreformen)
- Vista-rapport 2021-26 Evaluering og utredning av Sametingets organisering av læremiddelutvikling https://www.vista-analyse.no/site/assets/files/7092/va-apport_2021-26_evaluering_av_sametingets_tilskuddsordning_for_læremidler.pdf
- Riksrevisjonens utredning om samiske elevers rett til opplæring i og på samisk. Dokument 3:5 (2019-2020)
- Sametingets møter om samiske læremidler i nord-, lule- og sørsamisk område
- Gjennomført spørreundersøkelse sendt ut til skoleeiere og lærere i sør-, lule- og nordsamiske områder
- Dialogmøter med NetSam (samisk lærernetttverk) og læremiddelprodusenter.